

Türkiye’deki Okur Temsilcilerinin Köşelerinde Gündemi Ele Almaları Hakkında Karşılaştırmalı Gazete İncelemesi

Araştırmanın Konusu: Bu araştırmada literatüre ombudsmanlık (kamu denetçiliği) olarak geçen okur temsilcilerinin tanımı, işlevleri tanımlanacak. 2 farklı görüşe ait gazetelerin okur temsilcisi köşelerinde hangi konuları ele aldığı ve ele aldıkları konuların ne kadarının gündemden başlıklar içerdiği çözümlenecek.

Araştırmanın Amacı: Gazetecilikte ombudsman; halk temsilcisi, halkın sözcüsü ve koruyucusu demektir. Yayın yoluyla haksızlığa uğrayanları temsil eder. Bu araştırmada iki farklı gazetenin gündem içinde genel yayın politikasına göre okur temsilcilerinin köşelerinde hangi konulara yer verdikleri ve bu konuların kaçının gündemle alakalı olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi: Bu araştırma kapsamında belirlenen iki gazetenin okur temsilcilerinin ele aldığı konular ‘Gündem Belirleme Kuramı’na dayanarak syem analizi yöntemine göre incelenecektir.

Araştırmanın Sınırlılığı: Hürriyet ve Sabah gazetelerinin okur temsilcileri olan Hürriyet gazetesi okur temsilcisi Faruk Bildirici’nin ve Sabah gazetesi okur temsilcisi İbrahim Altay’ın 01 Ekim- 26 Kasım 2018 tarihleri arasında yayınlanan köşeleri örnekleme alınacaktır.

zet

Dünyada tanımı ‘*kamu denetçisi*’ olarak karşımıza çıkan Ombudsmanlık Türkçe adıyla *Okur Temsilciliği* tüm dünyada yaygınlaşıırken Türkiye’de ise yeni yeni önem kazanmaktadır.

Türkiye’de daha çok gazetecilikte karşımıza çıkan ve önem kazanan ombudsmanlık; halk temsilcisi, halkın sözcüsü ve koruyucusu anlamına gelmektedir.

Gazetede yer alan haber yoluyla haksızlığa uğrayanları temsil eder ve okuyucuyla gazete arasındaki köprü görevini üstlenir. Okur temsilcisi; okuyucudan gelen yorum ve şikâyetleri inceleyip mevcut içerikleri düzenleyerek okuyuculara gazete adına yanıt verir. Bu şikâyetlerin geldiği haberin muhabiri ya da haber müdürüyle iletişime geçerek sorunların çözülmesinde başrolü oynar ve bu sorunların bir daha yaşanmamasını, haber yazımında daha az hata yapılmasını, haberlerin daha nitelikli bir hal almasını sağlar ve gazetenin saygınlığını korumayı amaçlar.

Bu araştırmada literatüre ombudsmanlık (kamu denetçiliği) olarak geçen okur temsilcilerinin tanımı, işlevleri tanımlanacaktır. Tanımı yapılan okur temsilcileri 2 farklı görüşe ait gazetelerin köşelerinde hangi konuları ele alıp, gazetelerinin gündeme getirdiği konuların başlıkları incelenerek ‘köşelerinde bu konulara yer veriyor mu?’ sorusuna cevap aranacaktır.

Bu kapsamda araştırma yapılırken 01 Ekim- 26 Kasım 2018 tarihleri arasında iki ayrı görüşe sahip olan Hürriyet ve Sabah gazetelerinin okur temsilcilerinin köşelerinde yer verdiği konular, söylem analizi yöntemiyle elde edilen bulgular neticesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ombudsman, Okur Temsilcisi, Gazetecilik

1. Giriş

Uygarlığın gelişmesiyle birlikte insanların ihtiyaçlarında çeşitli artışlar oldu. Bu artışlardan biri de okuma haber alma iletişimde bulunmak gibi ihtiyaçları kapsayan kültürel ihtiyaçlardır.

Haber alma ihtiyacının gelişmesiyle birlikte haberi ulaştırmak amacıyla oluşan günümüz medyasında haberin, en doğru şekilde ve etik kurallara uygun biçimde kamuoyuna verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle de medyanın kendi kendini denetlemesini gerektirmektedir.

Bu gerekçeler ışığında okur temsilcisi bulunduğu gazetenin yayınladığı haberlerin tümünü gözetmeli ve gazetenin prestijini arttırarak kamuoyuna daha doğru ve etik kurallara uygun bir şekilde verilmesini sağlamalıdır.

Gazete-okuyucu ve gazete çalışanlarıyla-okuyucu arasında bağ kurulmasını sağlamaktadır. Yapılan yanlış haberlerin yazarı muhabirlerle konuşup onlardan okuyucu için bir açıklama ister ve bunların çözülmesi ve bir daha tekrarlanmaması için yaptırımında bulunur.

Yapılan bu araştırma kapsamında okur temsilcisinin görevlerinden, işlevlerinden ve tarihçesinden bahsederek ele aldığımız Sabah ve Hürriyet Gazetelerinin okur temsilcisi köşesinde yer alan konuların analizi yapılarak elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

2. Dünyada ve Türkiye’de Okur Temsilciliğinin Tarihçesi ve İşlevleri

Okur temsilciliği, medyada doğru uygulandığında özdenetim yöntemlerinden en etkilisidir. Medya ombudsmanlığı temelde bir özdenetim mekanizması olurken asli görevi de ‘yüksek kalitede gazetecilik yapılmasına katkıda bulunmak’, ‘haber kuruluşundaki sorumluluk bilincini yükseltmek’, ‘etik standartlarını gözetmek’ ve ‘basın özgürlüğünü korumak’(Bildirici, 2018:11).

Ombudsman, okur ile medya kuruluşu arasında köprü rolünü üstlenir; “okurların beklentileri ile gazetecilerin sorumlulukları arasında aracılık yapar. Okurların içeriğe ilişkin görüş, öneri ve şikâyetlerini objektif bir gözle inceler ve sonuca ulaşmasını sağlar. Okurların çıkarlarını en yüksek düzeyde gözetir (Bildirici, 2018: 11-12).

Basında ombudsman uygulaması Türkçe’ye "okur temsilcisi" kavramı olarak yerleşmiş olmakla birlikte halen her iki kavram birbirinin yerine kullanılmaktadır (Özgen, 2003: 28). Ancak ombudsman kavramının kapsayıcılığı ve bu konudaki geniş literatür göz önünde bulundurulduğunda okur temsilciliği kavramının tercih edilmesi yerinde olur. Starck ve Hisele (1999: 37) de basındaki ombudsman uygulamasını tanımlamak için dünyada okur temsilcisi, okur savunucusu, halk editörü gibi kavramların kullanıldığını belirtmişlerdir.

Okur temsilciliği kurumsal anlamda dünyada ilk kez Japonya'nın başkenti Tokyo'da yayımlanan Asahi Shimbun gazetesinde okuyucu şikâyetlerini dinlemek ve incelemek için 1922'de kurulan bir komite ile ortaya çıkmıştır. Büyük tiraja sahip diğer bir Tokyo gazetesi Yomiuri Shimbun da gazetenin kalitesini belirli bir çizginin üzerinde tutmak amacıyla 1938 yılında bir komite oluşturmuştur.

ABD’de ilk gazete Okur temsilcisi 1967 yılı Haziran ayında Kentucky eyaletinin Louisville kentinde yayımlanan The Courier Journal ve The Louisville Times'ın okuyucularına hizmet vermek için atanmıştır, Kanada’da ise ilk okur temsilcisi 1972’de The Toronto Star gazetesinde göreve başlamıştır. Bugün dünyada yaklaşık 40’ı ABD’de olmak üzere 100’e yakın saygın gazetenin düzenli yazar okur temsilcisi bulunmaktadır. Bu gazeteler arasında

Washington Post, Los Angeles Times, Le Monde, Guardian ve 10 milyon tirajlı Yomiuri Shimbun gibi dünyanın en prestijligazeteleri yer almaktadır.

Basın alanında okur temsilcisi uygulaması dünyada iki farklı biçimde görülmektedir.

- Birincisi, İsveç'te uygulanan biçimiyle okur temsilcisi, okuyucuların basınla ilgili şikâyetlerini yönelttikleri kişidir ve hükümetle hiçbir bağı yoktur. Bir parlamento üyesi, İsveç Barolar Birliği Başkanı ve İsveç Basın Konseyi temsilcisinden oluşan üç kişilik bir komisyon tarafından seçilen okur temsilcisinin maaşı Yayıncılar Derneği'ndeki gazeteciler tarafından ödenir.
- İkincisi, Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulandığı biçimiyle okur temsilciliğinde ise her basın organı eğer istiyorsa, kendi yayın kuruluşunun okur temsilcisini kendisi belirler. Bir başka deyişle, isteyen basın organı özdenetim amacıyla bünyesinde sadece kendi yayınlarının içeriğini izleyecek bir okur temsilcisi bulundurur. Bu modelde okur temsilcisi, bir taraftan kurum içi yazılı eleştiriler yayımlayarak gazetecilere mesleki sorumluluklarını hatırlatırken diğer taraftan da gazetede çıkan haber ve yorumlarla ilgili okuyucu şikâyetlerini değerlendirir.

Bu modelde okur temsilcisi, haberlerin hazırlanma aşamasına müdahale etmez, sadece yayınlanmış haberlere gelen eleştirileri yanıtlayarak, hataların tekrar edilmemesine gayret gösterir (Alemdar, 1990: 28-29). ABD modelinde okur temsilcisinin maaşını da bu görevi ona veren yayın kuruluşu üstlenir.

Türkiye'de ombudsmanlık kavramı, kurumsal anlamda 1980'li yılların başında görülmeye başlanmıştır. Hürriyet Haber Ajansı'nda Seyfettin Turhan ve Hürriyet Gazetesi'nde Emre Kongar bu yıllarda bazı yönleri ile okur temsilciliğine benzer görevler yerine getirmişlerdir. Seyfettin Turhan, Hürriyet Haber Ajansı için çıkardığı Aylık Bülten'dehaber yazımındaki yanlışlıklara işaret etmişve temel gazetecilik kurallarını hatırlatmıştır. Emre Kongar da yaptığı işi “Gazetenin içeriğinin daha kaliteli ve hatasız olmasını sağlamakla ilgili bir iş...” olarak tanımlanmıştır (Özgen, 1998: 202-203).

Son yıllarda Türk basın sektöründe okur temsilciliği, gazetelerde etik standartlara uyulmasını sağlamanın bir yolu olarak; öz- denetim işlevini yerine getirecek bir kurum olarak gündeme

gelmiştir. Bu anlamda Türkiye'nin ilk okur temsilcisi Yavuz Baydar 22 Mart 1999'da Milliyet Gazetesi'nde göreve başlamıştır.

2004'de Sabah Gazetesi'ne yine okur temsilcisi olarak geçmesiyle Sabah Gazetesi de okur temsilcisine sahip gazeteler arasına katılmıştır. Milliyet Gazetesi'nde boşalan okur temsilciliği görevini ise Derya Sazak üstlenmiştir. Akşam Gazetesi'nde 16 Haziran 2005 tarihinde gazeteci Banu Kurt'un "Okur Temsilcisi" başlığını taşıyan ve haftalık olarak yayınlanan bir köşe açmasıyla Türk basınında okur temsilcisine sahip gazetelerin sayısı dörde yükselmiştir. Ayrıca, yine Akşam Gazetesi'nde Şakir Süter'in 5 Nisan 2004 tarihinden beri "Okuyucu Mektupları" başlığı taşıyan ve haftada bir düzenli olarak yayınlanan köşesinden de söz etmek gerekir.

Geçen zaman içerisinde ombudsmanlık, Türkiye medyasında yeterince yaygınlaşmadı. Günümüzde Hürriyet'in yanı sıra Milliyet Sabah ve Cumhuriyet'te olmak üzere Türkiye'de sadece dört gazetede ombudsman bulunuyor (Bildirici, 2018: 12).

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin 1998'de başlattığı özdenetim çabalarına, Doğan Yayın Grubu da üç yıl kadar sonra 20 maddelik "Yayın İlkeleri" hazırlayarak katıldı. Bu ilkelerin kamuoyuna açıklanmasından sonra Hürriyet, bu pozisyonu ilk günden itibaren "Okur Temsilcisi" olarak adlandırmayı tercih etti (Bildirici, 2018: 12).

Araştırmanın kilit kavramlarından biri olan 'okur temsilciliği' Türk Medyası'nda sıklıkla rastlanan bir kurum olmadığı görülmektedir. Bu sebepten yola çıkarak, yapılan bu araştırmada Türkiye'de medyanın amiral gazetesi olarak bilinen Hürriyet Gazetesi ve son yıllarda ezeli rakibi haline gelen Sabah gazetesinin okur temsilcilerinin makalede ele alınmasının daha uygun olduğu düşünülmüştür. Bu düşünceye göre;

- **Hürriyet Gazetesi Faruk BİLDİRİCİ;**

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun olan Faruk Bildirici gazeteciliğe Haziran 1980 yılında Cumhuriyet gazetesinde başladı. 12 Eylül askeri döneminde sıkıyönetim ve eğitim muhabirliği, 1983 seçimlerinden sonra da Başbakanlık, ANAP ve parlamento muhabirliği yaptı. Bir süre Haber Müdürlüğü görevinde bulunduğu Cumhuriyet'ten 1992 yılında ayrıldı. Sabah gazetesinde beş ay süren parlamento muhabirliğinden sonra Ekim 1992'de Hürriyet'e geçti.Gazetede çeşitli pozisyonlarda görev alan Bildirici, son olarak gazetenin okur temsilciliği görevini 9 Nisan 2010 yılından beri üstleniyor.

- **Sabah Gazetesi İbrahim ALTAY;**

Sabah gazetesi Ombudsmanlığı, Sabah gazetesi ve Sabah Kitap Eki yazarlığı, Daily Sabah Gazetesi kurucularından ve yazarlarından olan İbrahim Altay, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu.

TRT için çeşitli konularda belgeseller hazırlayan ve TRT'nin International (uluslararası) kanalında yayınlanan 'Memleketten Haber Var' programına danışmanlık yapan Altay, çeşitli edebiyat ve sanat dergilerinde yazdı. 2008-2010 yılları arasında ABD'de bulunduğu sırada, UCLA'de 'Media Development' (Medya Geliştirme) alanında araştırmalar yaparak medya etiği konusunda çalıştı.

2010 yılından beri Sabah gazetesinde editör olarak çalışan İbrahim Altay sosyal ve kültürel konularda yoğunlaşarak, Sabah gazetesindeki okur temsilciliğinin yanı sıra kitap eleştirileri de yazıyor.

3. Gündem Belirleme Kuramı

“Gazetelerin toplumda tartışılan konuları ne ölçüde belirlediğini ortaya koymayı amaçlayan gündem oluşturma araştırmalarının öncüsü ABD’li bilim adamı Maxwell E. McCombs ve çalışma arkadaşı Donald Shaw’dır.” (Alver, 2011: 129). McCombs ve Shaw’un ‘‘Gündem oluşturma’’ tezinden yola çıkarak, medya her zaman insanoğlunun merakını bir araç olarak kullanmıştır. Özellikle internet teknolojisi ile bilginin ulaşılabilirliğinin artış gösterdiği günümüzde medya, bu tezi daha rahat hedef kitleye aktarmaktadır. Medyanın kurmuş olduğu gündem sayesinde insanlar dünyada ve ülkelerinde neler olduğunu öğrenmektedir. Medyanın görmezden geldiği olaylar göz ardı edilmekte kitleler için de önemsiz hale getirilmektedir.

Medyanın sınırlı etkilere sahip olduğu görüşüne karşı çıkış fikrini savunan Gündem Belirleme Kuramı, medyanın önemlilik ya da öncelik verdiği konuların kamunun zihninde de önemli ya da öncelikli konular haline getirilmesidir. Kuram; medyanın zihinlerde en azından olaylarla ilgili olarak kamuoyunda farkındalık oluşturulduğunu vurgulamaktadır. Gündem belirleme kavramı ile medyanın insanlar üzerindeki etkisi açıklanır ve burada ilk aşama farkında olma ya da farkına varma aşamasıdır. İkinci aşama bilgi edinme aşamasıyken; üçüncü aşama ise tutum geliştirme aşamasıdır. Dördüncü aşama ise iletişimi en çok ilgilendiren davranış değişikliği aşamasıdır.

İnsanlar dünyada neler olduğunu anlamak için medyaya bağlıdır. Kitle iletişim araçları toplumda meydana gelen bazı olaylara daha çok ilgi gösterir, bazılarını daha az ilgi gösterir ya da onları görmezden gelebilir. Bireyler kitle iletişim araçlarının verdiği bilgiler sayesinde bilgilenmekte ve medyanın olaylara verdikleri önem derecelerini kabul etmeye meyilli olmaktadır. İnsanlar, medyanın kurmuş olduğu gündem sayesinde olayların hangi önemde olduklarını öğrenirler.

İnsanlar dünyada neler olduğunu anlamak için medyaya bağlıdır. Kitle iletişim araçları toplumda meydana gelen bazı olaylara daha çok ilgi gösterir, bazılarını daha az ilgi gösterir ya da onları görmezden gelebilir. İnsanlar kitle iletişim araçlarının verdiği bilgiler sayesinde bilgilenmekte ve medyanın olaylara verdikleri önem derecelerini kabul etmeye meyilli olmaktadır.

Bu kuramın temeli, medyanın haberleri sunuş biçimiyle vatandaşın üzerinde kafa yorduğu ve konuştuğu konuları belirlediği düşüncesine dayanır. Kısaca medya, insanların çoğunun ne hakkında konuşacağına ve izleyicilerin / okuyucuların gerçekleri ne olarak düşüneceğini, kuracağı gündemle etkiler (Yaylagül, 2010: 77).

Şekil:1 Gündem Belirleme Modeli: Medya Tarafından En Çok İlgi Gösterilen Konular, En Önemli Konular Olarak Algılanacaktır.

Kaynak: McQuail, D. ve Windahl, S. (1994). Kitle İletişim Çalışmaları İçin İletişim Modelleri.

Şekil 1’de görüldüğü üzere medyanın öne çıkardığı konular, izleyicinin, dinleyicinin, okuyucunun gündemini oluşturacak ve onların gündemini meşgul edecekken medyanın yer vermediği konular gündem dışında kalacaktır.

Gündem belirleme hipotezinin ortaya konulmasına ilişkin erken dönem araştırmalarında kitle iletişim araştırmalarının bireyi hangi yönlerden ve ne şekilde etkilediğine temel oluşturan dört aşamalı bir süreç kabul görmüştür (McCombs ve Shaw 1990: 74'den akt. Kamanlıoğlu ve Göztaş: 2010: 18).

Buna, göre ilk aşama, farkındalık yaratma aşamasıdır. Bu aşama, bireyin, çevresinde gerçekte olan olay ve durumların farkına vardığı süreci ifade etmektedir. İkinci aşama, bilgilendirme aşamasıdır. Bu aşamada birey, farkında ve haberdar olduğu konuyla ilgili medya ile bir etkileşim yaşamakta ve bu konuya ilişkin medyadan bilgi almaktadır. Üçüncü aşamada bireyin tutumlarında medyadan öğrendiklerine paralel bir yönde birtakım değişimler meydana gelmekte, tutumların değişmesi veya güçlenmesi söz konusu olmaktadır. Son aşamada ise daha önce meydana gelen tutum değişimleri bireyin davranışlarına yansımakta ve birey tutum değişimlerini davranışlarıyla yansıtmaktadır.

Gündem belirleme hipotezinin oluşumunda bu sürecin ilk iki aşaması olan farkındalık yaratma (haber verme) ve bilgilendirme (bilgi verme) etkileri önem taşımaktadır (Kamanlıoğlu ve Göztaş: 2010: 19).

Son zamanlarda geliştirilen ikinci aşama gündem belirleme çalışmalarında ise, medyanın insanlara "ne hakkında" düşünecekleriyle birlikte, "ne düşüneceklerini" de söylediği noktasına odaklanan ikinci aşama çalışmalar, etkiler anlamında bilişsel yönden, tutumlara doğru bir geçişe işaret etmektedir (Yüksel, 2001: 23)

4. Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada Hürriyet ve Sabah gazetelerinin Okur Temsilcisi köşelerinde 01 Ekim - 26 Kasım 2018 tarihli yazıları -9 hafta boyunca yayımlanan metinler- değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Hürriyet Gazetesi'nin 01 Ekim - 26 Kasım 2018 tarihleri arasında okur temsilcisi köşesinin işlenen konular.

TARİH	METİN BAŞLIĞI	İÇERİK
01.10.2018	-Futbolda Haber Üleştirme	-Hürriyet Muhabiri Ali Naci Küçük'ün Twitter üzerinden yaptığı paylaşımların editöryal bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine aykırı paylaşımlar yapması.
08.10.2018	-Geleneksel Haber Değerleri - Kıyıköy Açıklamaları	-Kocaeli'deki bir babanın çocuğuna pantolon alamadığı gerekçesiyle intihar edişi üzerinden haber değerinin açıklanması. / -'Kıyıköy'e Hançer' haberi sonrası yapılan açıklamalar.
15.10.2018	-Eksik Haber Yanıltır	-Eksik bilgilerle yayım değerine sahip olan haberlerin aceleyle araştırmadan yayınlanmasıyla gerçeğin ortaya çıkarılamaması.
22.10.2018	-Servis Gazeteciliği -Sahalardaki Saldırganlık	-Kaşıkçı cinayetinin Türkiye'de İstanbul'da işlenmesine rağmen bütün bilgilerin batı basınından elde edilip batı basının kaynağının Türk yetkililer olması. -Hürriyet okurunun futbol müsabakasında yaşananları neden Hürriyet Gazetesi'nin ele almadığına dair şikâyeti üzerine bir yazı.
29.10.2018	-Ara Güler'e Saygı -Film Tanıtım Gezisi	-Hürriyet'in internet sitesinde Ara Güler'in gerçek isminin 'Aram Güleryan' olduğuna dair bir iddianın Nezih Tavlaş'tan alınan bilgi ile yalanlanması. -Müslüm filmine tanıtım gezisiyle giden gazetecinin ekonomi köşesinde tanıtım gezisi olarak bahsetmemesinin yanlışlığı yönünde

		bir eleştirisi.
05.11.2018	-Yetersiz Bilgi -İtiraz -Nefret Söylemine Destek	<p>-MCKINSEY’le bilgi paylaşım haberini eleştiren okurun haklı olduğunun, bilgi eksikliğinin varlığını doğrulayan yazı.</p> <p>-Bir önceki hafta Film Tanıtım Gezisi başlıklı yazısında bahsedilen gazetecinin yazıya itirazı.</p> <p>-İyi Parti Genel Başkan Yardımcısı Ümit Özdağ’ın Twitter’deki nefret söylemine Ahmet Hakan’ın köşesinden destek vermesi eleştirilmiştir.</p>
12.11.2018	-Aman Ne Son Dakika! -Atıfta Bulunmak Zor mu?	<p>-Haber atlatma kaygısıyla acelecilik eden bir gazetecinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Mehmet Cahit Turhan’ın konuşmasında söylemediği bir cümleye haberde yer verip editörlerin haberi taramadan son dakika ile verilmesi.</p> <p>-Hürriyet’in “Kapadokya imar barışı” özel haberini diğer yayın organlarının haberi verirken Hürriyet’e atıfta bulunulmamasına, sahiplenilmesine eleştirisi.</p>
19.11.2018	-Medyaya Yeni Kaynak -İki Yazarla Vedalaşma	<p>-Dijital yayınların telif haklarının Avrupa Parlamentosu tarafından yapılan yeni düzenlemeleri.</p> <p>- Selçuk Şirin ve Özgür Bolat’ın yazılarını merak eden okurlara iki gazetecinin de gazeteden ekonomik sebeplerden ötürü ayrıldığı bilgisi verilmiş.</p>
		-Haberlerde hiç incelemeden, araştırmadan

26.11.2018	-Gazetecilerin 'en' Merakı -Açıklamanın Açıklaması Açıklandı	'en büyük' yazılması ve haberin doğruluğunun lekelenmesi. -12 Kasım tarihinde Adil kullanım kotası hakkında Bakan'ın vermiş olduğu açıklamanın tekrar haber olarak Hürriyetin manşetinde verilmesi.
-------------------	---	--

- **01.10.2018:** Hürriyet Gazetesi Muhabiri Ali Naci Küçük'ün İsveç'te oynanacak maçın gelişmelerini aktarması için gittiği Milli karşılaşmada, kendi Twitter hesabından, bir GSM şirketine ait haber uygulamasında bu karşılaşmaya dair gelişmeleri aktardığı için gelen "İsveç'e Hürriyet mi gönderdi, o şirket mi? Kurumlarına değil oraya çalışıyorlar". Okur şikâyetlerine " editoryal bağımsızlığını ortadan kaldırma" tehlikesi doğuracağından okur temsilcisi gazetesinin muhabirini konuyla alakası uyarısı, yine gazetenin aynı muhabiri olan; Ali Naci Küçük'ün kendi Twitter hesabında "Allah kerim, Fatih Terim, itiraz edenin..." paylaşımı üzerine gazete okurlarından okur temsilcisine tepki ve şikâyet mesajları gelmiştir. Okur temsilcisinin de bu mesajlara cevap olarak, muhabirin Twitter'da yapmış olduğunu paylaşımını silmesinin yeterli olmayacağını, taraflardan özür dilemesi gerektiğini dile getirirken bu durumun kabul edilemeyeceğini ve bu durumların bir muhabire tarafgirliğe dönüşeceğinden bahsedilmiştir.
- **08.10.2018:** Kocaeli'de bir babanın oğluna pantolon alamadığı gerekçesiyle intihar etmesinin birçok basın kuruluşunda haber olmamasına dair "bu haberin bir değeri yok mu?" diye gelen okur şikâyetinin üzerine 'geleneksel haber değerleri' üzerine bir açıklama yapılmıştır. Ama değişen değerlerin gazetecilik değerleri olduğu değil, gazetecilik yapma koşulları olduğundan ve her gazetecinin değer olduğu kabul edilen haberlerin haber olamamasından bahsedilmiştir. Aynı yazının bir diğer başlığı olan 'Kıyıköy Açıklamaları' yazısında ise ÇED başvuru dosyalarından ve Kıyıköy'ün aslında nereye bağlı olduğu hakkında yapılan açıklamalar bulunmaktadır.
- **15.10.2018:** Habert atlatma kaygısıyla bir olayı ve olguyu tam olarak araştırmadan eksik bilgilerle gazetede yer verilmesi ve 'rahatsız eden ve memnun eden' kriterleriyle haber değerinin belirlenmesi, çoğu zaman aceleyle servis edilen haberlerin okuyucuyu

yanıltacağını ve gazetenin bu unsurları eksik haberleri yayımlamaması gerekliliğinden bahsedilmiştir.

- **22.10.2018:** Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın cinayetinin Türkiye'de işlenmesinin ardından tüm verilerin Türk basınında yer alacağı beklenirken tüm detayların Batı medyasında yer alması ve Batı medyasının da kaynak olarak "iki Türk yetkili" ifadelerinin kullanıldığından bahsedilmiş. Bu bilgileri Türk medyasının neden geç elde ettiğini kendi muhabirlerine soran Bildirici; bazı gazetecilere bilgi verilmesinin devletin tercihi olduğunu ve dış basına Türkiye'nin bu olay için elinden geleni yaptığının mesajını vermek olduğu cevabını almıştır. Fakat Bildirici, bilgi verilmesi de haber yazılabilir kanaatindedir. Bir diğer başlık altında ise Hürriyet okurunun Sakaryaspor-Amedspor futbol müsabakasında yaşananları neden Hürriyet Gazetesi'nin ele almadığına dair şikâyeti üzerine okurun haklılığına değinilmiştir.
- **29.10.2018:** Ara Güler'in ölümünün ardından yazılan birçok biyografi yazısında tam adının Aram Güleryan olduğu öne sürülmüş ve Hürriyet'te böyle iki habere yer vermiş. Ara Güler ile konuşup kendisinin anlatımlarına dayanarak yaşamöyküsünü yazan gazeteci Nezih Tavlaş, Faruk Bildirici'ye bu iddiayı yalanlayan bir e-posta göndermiş ve gerçek adının Ara Güler olduğunun doğrulaması yapılmıştır. Film tanıtım gezisi başlığı altındaysa da Hürriyet Ekonomi Müdürü Sefer Levent'in kaleme aldığı "GÜNEY Kore'de Müslüm gösterimi" başlıklı haberi benzer içeriklerle Milliyet, akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde de yayınlanmış. Milliyet yazarı Kore'ye bir firma davetiyle gittiği bilgisini düşerken Hürriyet haberinde davet ile gidildiğine dair bir bilgi yazılmamış. Hürriyet yayın ilkelerinde "gezinin davet niteliğinde olduğu mutlaka belirtilir" denilmesine rağmen haberde buna yer verilmemesinin nedenini Sefer Levent'e sorulmuş ve bu geziyle ilgili üç haber yayınlandığı ve ilk haberde bu gezinin belirtildiğinin, magazin ekinde ise bu bilginin girilmediğinin cevabı alınmıştır. Faruk Bildirici ise "okuyucu ekonomide çıkan haberi okuyup iki gün sonra magazin sayfasındaki haberin de "davet" ile yapıldığını anlayamaz. Ardından ekonomi sayfasında yayımlanan "Görevimiz seyirci" haberinin de davetle yapıldığı bağlantısını kuramaz. Bu yüzden bir gün önce verilen bilginin bile ertesi günkü haberde tekrarlanması gerekir." görüşünde bulunmuştur.

- **05.11.2018:** “MCKINSEY’le bilgi paylaşın” haberini eleştiren bir okuyucu “Bütçe görüşmelerinde açıklanan belgeyi haber yapmışsınız ama ‘McKinsey ile 2017’den beri çalışıldığının ortaya çıktığını’ belirtmemişsiniz. Eksik olmuş” yorumu ele alınarak yine eksik bilgi içeren bir haberden söz ediliyor. İtiraz başlıklı yazıda ise 29 Ekim tarihli köşesinde bahsettiği film tanıtım gezisi haberinin yazarı tarafından itiraz geliyor, şirket tarafından şahsına gönderilen davetiyeyi Faruk Bildirici köşesinde yayınlarken bu konu üzerinde durmasını Hürriyet Gazetesi’nin Okur Temsilcisi olmasına dayandırıyor. Nefret Söylemine Destek isimli başlık altında ise İYİ Parti Genel Başkan Yardımcısı Ümit Özdağ, Twitter’da “İzmir Marşı söyleyen öğrencileri tokatlayan okul müdür yardımcısı Metin Kuşçu sen Yunanlı mısın, tohumunda mı Yunanlılık var. Şehitlerin adı geçen bir marş seni neden rahatsız etti” diye yazmış. Ahmet Hakan da 29 Ekim’deki “Hay ağzına sağlık Ümit Özdağ” yazısında ona destek vererek nefret söylemine destekte bulunmuştur. Bir gazeteci olarak Ahmet Hakan’ın da “nefret söylemi” ne destek vermemesi gerektiğine değinmiştir.
- **12.11.2018:** Haber atlatma kaygısıyla acelecilik eden bir gazetecinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Mehmet Cahit Turhan’ın konuşmasında “Adil kullanım kotası 2019’da kaldırılacak” yazarak söylemediği bir cümleye haberde yer verilmiş. Editörlerin haberi taramadan son dakika ile verilmesi ve aslında iki sene önce dönemin ulaştırma bakanının da yaptığı açıklamanın tekrar edilmesiyle bayat bir habere yer vermiş olmalarından bahsedilmiştir. Atıfta Bulunmak Zor mu? Başlıklı yazıda ise Hürriyet’in özel haberi olan Kapadokya imar barışı haberinin Milliyet, Star, Yeni Şafak, Türkiye, Sözcü gibi gazetelerde yayınlanıp Hürriyet gazetesine atıfta bulunulmamasından yakınılmıştır.
- **19.11.2018:** Dijital yayınların telif haklarının Avrupa Parlamentosu tarafından yapılan yeni düzenlemeleri ile telif haklarının nasıl olacağına dair ayrıntılı bir yazı yazılmıştır. İki yazarla vedalaşma başlıklı yazıda ise Selçuk Şirin ve Özgür Bolat’ın yazılarını merak eden okurlara iki gazetecinin de gazeteden ekonomik sebeplerden ötürü ayrıldığı bilgisi verilmiştir.
- **26.11.2018:** “DEV olmaya az kaldı” haberinde Yusufeli barajının “Türkiye’nin en yüksek, dünyanın en yüksek üçüncü barajı olacağı” belirtilmiş ve haberde bu kadar

'en' yazılması Faruk Bildiricinin dikkatini çekmiştir. Faruk Bildirici'nin araştırmasıyla "Enerji Atlası" adlı sitede "Dünya'daki en yüksek barajlar listesi"nden gerçeğin öyle olmadığı ortaya çıkmıştır. Böyle bir "en" çokluğuyla haber yanlışının 'Yeni Havalimanı' haberlerinde de yazıldığına bilgisini vermiştir. 'Açıklamanın Açıklaması Açıklandı' başlıklı yazıda ise Ulaştırma Bakanı'nın açıklamalarına tekrar yer veren gazetenin bayat haber yaptığına değinmiştir.

Tablo 2: Sabah Gazetesi'nin 01 Ekim- 26 Kasım 2018 tarihlerindeki okur temsilcisi köşesinde işlenen konular.

TARİH	METİN BAŞLIĞI	İÇERİK
01.10.2018	Çekmeköy Metrosu 27 Eylül'de açılmadı.	-Çekmeköy Metrosu'nun açılış tarihiyle alakalı yapılan haberin muhabirin hatası nedeniyle yanlış yapılması.
08.10.2018	-Çekmeköy Metrosu Ne zaman Açılacak? - Maç Kaçta, Hangi Kanalda?	-Çekmeköy Metrosu'nun açılış tarihinin kesin bir şekilde verilmemesi. / - Maçların hangi kanalda olduğuna dair başlık atıp bilgi vermeyen sitelerin tık avcılığı.
15.10.2018	-Dünya Nereye Biz Oraya -Haberin Kalitesini Artırmalıyız -Güzel Bir Haber	-Yazarın katılmış olduğu 'Dünya Yayıncılık Fuarı'ndan gözlemleri. -Hikâye anlatıcılığı ile haberin ne kadar öne çıkacağı ve hikaye anlatımının önemi. - Sabah gazetesi üst üste üçüncü kez WAN-IFRA Renk Kalite Kulübü'ne girmeye hak kazandı.
22.10.2018	- Kenevir Üretimi Artırılmalı	-Kenevir üretimi arttırılmalı ibaresiyle gazetelerin kâğıt açısında oldukça zor günler geçirdiğini, kâğıt fiyatlarının arttığını ve bu gidişle gazetelerin artık tamamen dijitale geçeceğini aktarmıştır.

29.10.2018	Bu hafta yazısı bulunmamaktadır.	Bu hafta yazısı bulunmamaktadır.
05.11.2018	-Evliya Çelebi Nerede Doğdu? -Türkiye’li Damat Meselesi -Başlıktaki İfade Kime Ait?	<p>- Sabah Gazetesi yazarı Erhan Afyoncu'nun kalem aldığı yeni havalimanının adının Evliya Çelebi olmasını önerdiği yazısında tarihçi yazar İhsan Tunçoğlu'nun Evliya Çelebi'nin doğum yerinin yanlış ifade edildiğini dile getirmiştir.</p> <p>-'Türkiye'li damat' meselesi ifadesiyle okuyucuların tepkisine gündeme getirmiştir</p>
12.11.2018	-Emekli Maaşlarına Her Gün Mü Zam Geliyor? -Uzmanlaşmanın Ehemmiyeti -Rusya’nın Arka Sokaklarıymış	<p>-Gazetenin okuyucusundan gelen eleştiriyi dikkat alan yazar, okuyucunun tüm emeklileri ilgilendiren haberlerde sürekli zam müjdesi olarak verildiğini bildiren şikâyet mesajlarına sessiz kalmamıştır.</p> <p>- Gazetecinin en az 1 konuda uzman olması gerektiğini, bu uzmanlığını da yazacağı haberde ortaya koyması gerektiğini savunulmuştur.</p> <p>-Sabah Gazetesinin internet sitesinde Sırp asıllı bir fotoğrafçının Rusya’nın arka sokaklarını çektiği fotoğrafları galeri halinde yayınlaması ve bir okurun fotoğrafçı ve fotoğraflarla alakalı itirazı ele alınmıştır.</p>
19.11.2018	-Yağmacılık Son Bulmalı! -Bir İntihal Vakası -Kan Davası Olmaz	<p>-Köşe yazarlarının, yazılarının bazı internet siteleri tarafından izinsiz şekilde kullanması.</p> <p>- “Ağrı’nın gözdesi İshak Paşa Sarayı” başlıklı yazıda ağır şekilde intikal olduğunu, bu durumun karşı tarafın bizzat kendisine ulaşmasıyla ortaya çıktığını da yazısında yer veriyor.</p>

		-Sabah Gazetesi İstihbarat biriminin Neşe Sapmaz - İbrahim Arıkan davasını takip etmesindeki hırsını eleştirmiştir.
26.11.2018	Bu hafta yazısı bulunmamaktadır.	Bu hafta yazısı bulunmamaktadır.

- **01.10.2018:** Çekmeköy Metrosu'nun açılış tarihine dair yapılan haberde, muhabirin tek bir harfi yanlış anlaması nedeniyle aslında açılış tarihi verilmeyen metronun halkı yanlış bir beklentiye sokarak metronun 27 Eylül'de açılacağına dair yapılan haberi ele alınmıştır yazıda. Okur Temsilcisi İbrahim Altay, bu durumu bir okuyucusunun kendisine ulaşması sayesinde öğrendiğini belirtiyor ve haberi yapan muhabirle görüşüp neden böyle bir yanlışın yapıldığından ve gerçek açılış tarihinin ne olduğundan bahsediyor.
- **08.10.2018:** İbrahim Altay'ın bir önceki hafta köşesine taşıdığı Çekmeköy Metrosu konusunun devamı nitelikte bir yazı ele alınmıştır. Bu yazıda muhabirin böyle bir yanlış anlaşılmayı neden yaşadığına değinilirken belediye başkanının açıklamalarına ve metronun açılması beklenen tarih hakkında bilgi veriliyor. Aynı yazının bir diğer başlığı olan 'Maç Kaçta, Hangi Kanalda?' kısmında ise belirli maçların hangi kanalda olduğuna dair bazı haber sitelerinin bu tür başlıklarla tık avcılığına çıkıp, haber metninde başlıktaki bilgiyi vermeyerek bu bilginin peşine düşenleri mağdur bırakmalarına değinilmiştir.
- **15.10.2018:** 'Dünya Nereye Biz Oraya' başlığıyla kaleme alınmış yazısında İbrahim ALTAY, gazetecilik mesleğinin son durumunu katılmış olduğu yayıncılık fuarından edindiği izlenimleri ele almış, yayıncılıkla ilgili gelişmelerden de bahsetmiştir. Altay, teknolojinin gelişmesiyle yayıncılığın dijital alana kaydığını ve artık gazetelerin de dijital platforma yöneldiğinden söz etmiştir. Dijitalleşmenin arttığını hatta bu artışla birlikte iş akışının öneminin de artış gösterdiğinden bahsedip, arşivlerin ve veri merkezlerinin ayrılması gerektiğini savunmuştur. Hikâyenin dijitalleşmeyle birlikte daha da önem kazandığını, gazetede çalışan editörlerin hem gazete için hem de internet portalına haberleri gönderebileceği bir yazılımın kurulmasının gerektiğini önermiştir. Çalıştığı gazetenin, bu yeniliklerde öncü olması gerektiğine de değinmiştir.

Ayrıca katıldığı fuarda, Sabah Gazetesi'nin üst üste üçüncü kez kazanılan, renk kalite kulübünden ödül aldığından bahsederek, kurumda alanla ilgili çalışan kişileri de kutlamıştır.

- **22.10.2018:** 'Kenevir üretimi artırılmalı' başlığı altında gazetelerin kâğıt açısında oldukça zor günler geçirdiğini, kâğıt fiyatlarının arttığını ve bu gidişle gazetelerin artık tamamen dijitale geçeceğini aktarmıştır. İbrahim Altay, kâğıt fiyatlarının artışının sadece kur dalgalanması olmadığını, bunun sebebinin Çin'de bulunan kâğıt fabrikalardan da etkilendiğini yazısında anlatmıştır. Ülkenin en büyük sorunların birinin de 'Kâğıt Sorunu' olduğunu dile getiren Altay, devletin bu sorunu kenevir üretimi artırarak ya da endüstri ormanları kurularak çözebileceğini önermiştir. Kâğıdın bu şekilde yüksek fiyattan satılmasının sadece medya sektörünü değil ekonominin birçok alanında tehlike yaratacağını ifade etmiştir. Bu nedenle de sorunun milli bir sorun olduğunu, acilen çözülmesi gerektiğini savunmuştur.
- **05.11.2018:** 'Evliya Çelebi Nerede Doğdu?' başlığıyla Sabah Gazetesi yazarı Erhan Afyoncu'nun kalem aldığı yeni havalimanının adının Evliya Çelebi olmasını önerdiği yazısında tarihçi yazar İhsan Tunçoğlu'nun Evliya Çelebi'nin doğum yerinin yanlış ifade edildiğini dile getirmiştir. İbrahim Altay'ın gelen bu itirazı Erhan Afyoncu'ya iletmişti fakat kendisinin bir geri dönüş yapmadığını, dilerse Afyoncu'nun kendi köşesinde de cevap verebileceğini ifade etmiştir.
'Türkiye'li damat' meselesi ifadesiyle okuyucuların tepkisini gündeme getirmiştir. Bu eleştirilerin kısmen haklı olduğunu, başlıkların yanlış olabileceğini ve Çerkezlerin Türk damatları için sıraya girdiği şeklinde yanlış anlaşılmalara sebep olacağını bahsetmiştir.
- **12.11.2018:** 'Emekli maaşlarına her gün zam mı geliyor?' ifadesiyle gazetenin okuyucusundan gelen eleştiriyi dikkat alan İbrahim Altay, okuyucunun tüm emeklileri ilgilendiren haberlerde sürekli zam müjdesi olarak verildiğini hâlbuki müjde verilecek zamların olmadığını bildiren şikâyet mesajlarına sessiz kalmamıştır. Okuyucunun eleştirilerinde haklı olduğunu, bu türlü haberleri yazan editörlerin de ailelerindeki emeklileri düşünmesi gerektiğini ve ona göre haberlerini daha dikkatli yazması gerektiğini dile getirmiştir.

Sabah Gazetesi Okur Temsilcisi İbrahim ALTAY, ‘Uzlaşmanın ehemmiyeti’ konu başlığıyla gazetecinin en az bir konuda uzman olması gerektiğini, bu uzmanlığını da yazacağı haberde ortaya koyması gerektiğini savunmuştur. Eczacılık ile alakalı bir haberde, yapılan hataları belirten Altay, editörün uzmanı olmadığı konuda insanları yanlış yönlendirme potansiyeli olduğunu bu nedenle haberi yazarken oldukça dikkat edilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Okuyucunun eleştiri mesajına sessiz kalmayıp ‘‘Rusya’nın arka sokaklarıymış’’ alt başlığıyla okuyucunun eleştirilerinde haklı olduğu kısımlara yer verip, yapılan hataları ortaya çıkartmıştır. Okuyucunun haksız olduğu kısmı da nazik şekilde belirtmiştir. Ayrıca İbrahim Altay, kendi kanaatine gazetenin internet portalında yer alan bu hatanın gazetenin imajına zarar verdiğini de ifade etmiştir.

- **19.11.2018:** ‘Yağmacılık Son Bulmalı!’ başlığıyla gazetenin köşe yazarlarının, yazılarının bazı internet siteleri tarafından izinsiz şekilde kullanması bu izinsiz kullanımı da ‘‘yağmacılık’’ olarak nitelendiren İbrahim Altay, bu konu nedeniyle Turkuvaz ve Demirören Medya gruplarınınca internet sitelerinde köşe yazarlarının sabah 8’den önce yayınlanmaması konusunda anlaşmaya vardıklarını belirtmiştir. İbrahim Altay, burada gazetesinin içeriğini korunma niyeti olduğunu, internetten okuyucularının mağdur olmaması gerektiğini dile getirmiştir.

Bu konunun ahlaki şartlarla da çözülebileceğini, bu çözümlerin nasıl yapılmasını gerektiğini söylese de bunlara uymayacak kişilerin olduğundan da söz etmiştir.

Bir İntikal Vakası alt başlığıyla da kendi tabiriyle iğneyi kendi gazetesine batırmıştır. Sabah Turizm ekinde yayınlanan ‘‘Ağrı’nın gözdesi İshak Paşa Sarayı’’ başlıklı yazıda ağır şekilde intikal olduğunu, bu durumun karşı tarafın bizzat kendisine ulaşmasıyla ortaya çıktığını da yazısında yer veriyor. Bu konuyla alakalı olarak da gazetesinde çalışılan editörlere gerekli uyarıların yapıldığını ve bu türlü haberlere kaynak verilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

‘Kan Davası Olmaz’ başlığıyla Sabah Gazetesi İstihbarat biriminin, Neşe Sapmaz - İbrahim Arıkan davasını takip etmesindeki hırsını eleştirmiştir. Altay, bu hırsın gereksiz haberleri ortaya çıkardığını da dile getirmiştir. Neşe Sapmaz – İbrahim Arıkan davasıyla ilgili haberde geçen ‘‘ iddia edilen’’ kısmına da atıftan bulunan

İbrahim Altay, gazetecinin o iddia edilen ibaresini netleştirmesi gerektiğini savunmuş, gazetecinin tahkir edici laflardan uzak durması gerektiğini yazısına eklemiştir.

- Bu araştırmada gazetelerin gündemleri, yazarların köşeyazılarının yayımlandıkları günün ‘ana sayfası’ olarak belirlenmiştir ve ‘günün manşetleri’ gündem konuları olarak belirlenmiştir.

Tablo 3: Hürriyet Gazetesi’nin 01 Ekim- 26 Kasım 2018 tarihlerinde Pazartesi günleri yayınlanan manşetleri tablosu.

Tarih	Manşet Başlığı	Haber İçeriği
01 Ekim	<i>Bizim Grup Smaller Olur</i>	Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Suriye ‘de çözüm için 7 ülkeyle “small group” adlı bir oluşuma giden ABD Başkanı Trump’a gösterdiği tepki.
08 Ekim	<i>Parçalayıp Mı Götürdüler</i>	İstanbul Suudi Arabistan Başkonsolosluğu’na girdikten sonra kaybolan rejim muhalifi gazeteci Cemal Kaşıkçı’nın öldürüldüğüne dair artan şüpheler ve iddiaların arttığına dair manşet haberi
15 Ekim	<i>Gizli Numara Faciası</i>	Eşini gizli numaradan arayan kişinin kahvehanedeki arkadaşı olduğundan şüphelenen vatandaşın 3 kişiyi öldürmesi haberi.

22 Ekim	<i>Girer Girmez Boğdular</i>	Cemal Kaşıkçı'nın kaybolmasının ardından ortaya çıkan Kaşıkçı'nın konsolosluga adım atar atmaz boğulduğunun bilgisinin verildiği haber.
29 Ekim	<i>Sürmanşet: 95. Yıl Coşkusu</i> <i>Manşet: Ata'nın Hayal Ettiği Ülke</i>	Sür manşette Cumhuriyet'in 95. Yılıni kutlama mesajı altındaki manşette ise İlber Ortaylı'nın Atatürk'ün gözünde Türkiye Cumhuriyet'ini anlattığı söyleşi yer almaktadır.
5 Kasım	<i>2,5 Milyar Dolarlık Otopark</i>	ÖTV ve KDV desteği ile rahatlayan otomotivciler, gümrüklerde beklettikleri 100bin ithal otomobil için 6 aylık esneklik istediğini belirten Hürriyet'in özel haberi.
12 Kasım	<i>Bu Kez Her Şey Türkan İçin</i>	Hürriyet özel haberi manşette vererek gündemini oluşturmuş, Türkan A isimli vatandaşın kocasından gördüğü şiddet karşısında Ankara 2. Aile Mahkemesi'nin yasaların ön gördüğü tedbirlerin neredeyse hepsinin Türkan A için kullanılmasına karar verildi.
19 Kasım	<i>Ev Bitmediyse Para İade</i>	Tüketici mahkemesinin satın aldığı ev zamanında teslim edilmeyen tüm vatandaşları ilgilendiren kararı; Müteahhit ve kredi veren banka tüketiciye evin zamanında teslim olmaması halinde parasını geri verecek.
		Reina saldırısı sırasında öldürülen güvenlik

26 Kasım	<i>Keşif Yapacak Reina Mı Kaldı?</i>	görevlisi Fatih Çakmak'ın ailesinin tazminat davasına bakan mahkemenin ünlü gece kulübü yıkıldıktan 1,5 yıl sonra olay yeri keşfi için bilirkişi atanmasına verdiği tepki konulu haber.
-----------------	---	---

Tablo 4: Sabah Gazetesi'nin 01 Ekim- 26 Kasım 2018 tarihlerinde Pazartesi günleri yayınlanan manşetleri tablosu.

Tarih	Manşet Başlığı	Haber İçeriği
01 Ekim	<i>Bizim IMF İle İşimiz Olamaz</i>	Cumhurbaşkanı'nın 'biz borcu sıfırladık IMF ile işimiz olamaz, ülkedeki durumu toparlıyoruz' söylemlerine yer verilmiş
08 Ekim	<i>Sekiz Şehidimizin Perde Arkasında HDP ve CHP Var</i>	Başkan Erdoğan'ın '8 şehidimizin sorumlusu PKK, onun perde arkası da HDP ve CHP en ufak bir rahatsızlık duymuyorlar' söylemleri ve İnönü'nün elinde Amerikan bayrağı olduğu fotoğrafı göstererek bulunduğu söylemler içerikli manşet haber
15 Ekim	<i>Esad Hayatını Çaldı, Türkiye Hayata Bağladı</i>	Avrupa'nın mültecileri kapıya koyup, Türkiye'nin şefkat gösterdiği mültecilerden hayatı değişen Hasan'ın hikâyesi

22 Ekim	<i>Kaşıkçı Cinayeti Tüm Açıklığıyla Ortaya Çıkacak</i>	Erdoğan'ın Üsküdar- Çekmeköy - Sancaktepe Metro açılışında yaptığı açıklamalarda Kaşıkçı cinayeti ve Af söylentilerine karşı takındıkları tavır ile ilgili söylemleri
29 Ekim	<i>81 Milyona Yeni Hayat</i>	Cumhuriyet'in 95. yılında yeni havalimanının açılması ve yeni cumhurbaşkanlığı sisteminin devreye girmesiyle yeni reformların anlatıldığı haber metni.
5 Kasım	<i>Üretici Tüketici Herkes Kazanacak</i>	Mutfaktaki enflasyona gem vuracak yeni hal yasası netleşmesiyle yasanın ayrıntılarına yer verilen manşet haber.
12 Kasım	<i>Nil'in Azmi</i>	15 yaşında felç kalarak sadece ayak parmaklarını oynatabilen Nil'in 2 üniversite bitirerek pek çok başarı biriktirmesini anlatan başarı haberi.
19 Kasım	<i>'Eşek Arısı' ile Hançer Darbesi</i>	103 şehidin katili 18 PKK'lı teröristin Eşek Arısı olarak bilinen drone ile 504 saatte etkisiz hale getirilmesi konulu manşet haber.
26 Kasım	<i>Soros'la Kavala'nın Para Trafiği</i>	MASAK (Mali Suçları Araştırma Kurulu) raporu ile ABD'li milyarder George Soros'ın Osman Kavala'nın vakfına 13,5 milyon dolar aktarmasının ortaya çıkışı.

--	--	--

Sabah Gazetesi ve Hürriyet Gazetesi okur temsilcisi köşelerinin içerikleri ve köşe yazılarının yayımlandıkları tarihte, buldukları gazetelerin gündem olarak belirlediği manşet haberler incelendiğinde gözle görülür bir şekilde okur temsilcilerinin gazete gündemlerinden yararlanmadıkları ortaya çıkıyor. Ayrıntılı bir şekilde incelediğimizde ise 22.10.2018 tarihli Hürriyet Gazetesi okur temsilcisi Faruk BİLDİRİCİ'nin köşesinde ele aldığı 'Cemal Kaşıkçı haberlerinin neden Türk medyasında yer almadığını eleştirdiği konu' ile Hürriyet Gazetesi'nin aynı tarihte manşette ele aldığı haber de Cemal Kaşıkçı ile ilgili olmuştur.

SONUÇ

Okur Temsilcisi (Ombudsman), gazetede yer alan haberlerle haksızlığa uğrayanların temsilcisi olarak okurun hakkını savunur. Okuyucu ile gazete arasında köprü görevi de yapan Okur temsilcileri; kamu (halk) adına gündemi denetler. Araştırma kapsamında sınırlılık olarak belirlenen Hürriyet Gazetesi Okur Temsilcisi Faruk BİLDİRİCİ ve Sabah Gazetesi Okur Temsilcisi İbrahim ALTAY'ın da köşelerinde ele aldıkları konuların daha çok okuyucu odaklı olduğu görülmektedir.

Sabah gazetesi okur temsilcisi İbrahim Altay'ın bazı zamanlar, köşesinde yazı yayınlamadığı, Hürriyet Gazetesi Okur Temsilcisi Faruk Bildirici'nin ise genellikle "gazetecilik meslek etik kuralları" ve "gazetecilerde olması gereken özellikler ve davranışlardan" bahsettiği sonucuna ulaşmıştır.

Bu nedenle okur temsilcileri, köşelerinde gazetelerinin ele aldıkları gündemlerin dışında kendilerinin farklı bir gündem oluşturdukları saptanarak okur temsilcilerinin, köşelerinde gündemi ele almayan yazılar yazdıkları belirlenmiştir.

Araştırmanın ele alındığı kapsam içerisinde, dilbilimciler McCombs ve Donald L.Shaw tarafından ortaya atılan 'Gündem Belirleme Kuramı'ndan yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgular kısmında okur temsilcilerinin, yazdıkları köşe yazılarında kuram üzerinden yorumlanarak, söylem analizi yapılmıştır. Okur temsilcileri, ele aldıkları konular çerçevesinde toplumun etkilendiği konuları köşelerine taşımıştır. Şekil 1'deki tabloda da anlatıldığı üzere, 'Gündem Belirleme Modeli (Kuramı)'nın Medya tarafından en çok gösterilen konuların, okuyucu tarafından en önemli konular olarak algılandığı gözlemlenmiştir. Okur temsilcileri;

bu kuramı bazı yazılarında uygulasa da bazı köşe yazılarında ise sadece okurdan gelen sorulara cevap vermesinden ötürü kuramı işleyememiştir. Ele alınan gazetelerin, gündemlerine de yer vermekte zayıf kalan okur temsilcileri kuramın işlenişi açısından yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bunun sebebinin de okur temsilcilerinin kendi gündemlerini kendileri oluşturmasından ve okuyucuların gazetelerde yapılan gazetecilik yanlışlıklarını gönderdiği, bu mesajlara karşılık olarak okur temsilcilerinin bu iletileri kendi gündemlerine taşıması, söz konusu durumun oluşmasını sağladığı düşüncesine varılmıştır.

Kamu denetçiliği olarak da bilinen ‘Ombudsmanlık’; halkın gündeminde olan her konuya ışık tutmak ve o konularla ilgili yapılan haberlerde ‘gazetecilik ilkelerine aykırı’ bir durumun olması durumunda hatayı uygun bir dille köşesinde yazarak, hatadan dönülmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu çalışmada, okur temsilcilerinin köşelerindeki gündemi kendilerinin belirlediği ve oluşturdukları, bu gündemlerinde büyük bir çoğunluğunun okuyucudan gelen mesajlara verilen cevaplar olduğu tespit edilmiştir.

Ombudsmanların kendi gündemlerini kendilerince belirlemesi normal bir durumdur. Gazete ve okuyucu arasındaki en önemli köprülerden birini oluşturmaktadırlar. Fakat bireysel konulara ağırlık vermektense, kamu denetçiliği görevini de yerine getirmek zorundadırlar. Zira halkın konuştuğu, gündemleri takip etmelidirler. Ayrıca halkın gündeminde olan haberlere ışık tutarak, kendi köşelerinde ele almayı görev edinmelidir. Araştırma çerçevesinde Türkiye’nin iki önemli gazetesinin, iki önemli mercisinin gündeme dair konuları ele almaması gazetecilik açısından bir noksanlık doğurmuştur. Araştırma sonucunda, bu noksanlığın giderilmesi Türkiye’de gazetecilik açısından önemli bir ihtiyaç olması nedeniyle, okur temsilcilerinin köşelerinde gündem odaklı yazılara da yer vermesi gerektiği önerilmiştir.

KAYNAKÇA

Atabek, N. (2006), Gazete Haberlerinde Etik Standartların Yükseltilmesinde Okur Temsilcisinin Rolü, Küresel İletişim Dergisi, Küresel İletişim Dergisi, 4(2) 5-17.

Atabek, N. (2006), Dünya’da ve Türkiye’de Okur Temsilciliği, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 24(1), 15-24.

Aşkan, H. (2018), Türk Basınında Okur Temsilcisi Köşeleri Üzerine Bir Araştırma, İnif E-Dergi, 3(1). 244-267.

Çakır, H. (2017), Gazete Haberlerinde Okur Temsilcisinin Rolü Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme, MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(1). 64-75.

Çelik, R. (2013). Gündem Oluşturma Kuramı: Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın İrfan Galip'inden Günümüz Medyasının Maya'larına. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(21), 1-3.

Bildirici, F. (2018). Günahlarımızda Yıkandık – Örneklerle Gazetecilik Meslek Etiği (Birinci Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Hürriyet Gazetesi. (2018). 01 Ekim - 26 Kasım 2018

Sabah Gazetesi. (2018.) 01 Ekim - 26 Kasım 2018